

KRÖNIKA

Värdet av utbildning

D en avsky för sekulär skolutbildning som så många afghaner kände när deras jihad inleddes för över 30 år sedan har nu förbytts i en entusiastisk – man skulle till och med kunna säga passionerad – efterfrågan på mer och mer utbildning. Varje år är det en miljon barn som börjar skolan. Ansökningarna till de statliga universiteten är långt fler än de tillgängliga platserna.

Text | **Nancy Hatch Dupree**
Översättning | **Charlotte Hjukström**

I brist på statliga universitetsplatser vänder sig studenterna till den uppsjö av privata högskolor som har vuxit upp över hela landet. Enbart i Kabul finns det ett femtiotal sådana högskolor, och medan några erbjuder en utbildning av ganska begränsat värde har andra snabbt utvecklats till högt respekterade lärosäten. De privata skolorna tar ut rejäla avgifter, men kunskapsörsten är så stor att många drar in på sina egna och familjens övriga behov för att kunna skaffa sig en utbildning.

DOCK FINNS DET RUNT FEM MILJONER BARN i skolåldern, varav omkring tre miljoner flickor, som inte går i skolan, till stor del beroende på brister i systemet. Dessutom kan det vara riskabelt och till och med livsfarligt bara att ta sig till skolan, i synnerhet för flickorna i de områden där talibaner och andra motståndsgrepp i praktiken har återtagit kontrollen. Under förra året dokumenterades 185 attacker mot skolor: flickskolor brändes ner och flickor blev skjutna eller fick syra kastad i ansiktet på väg till skolan – något som för tankarna till 1970-talet då Afghanistans kvinnor för första gången började röra sig fritt på gatorna och utsattes för liknande attacker.

Afghanistans oberoende människorättskommission (AIHRC)

registrerade 4 000 fall av våld mot kvinnor i hemmet från juni till december 2012, och många av fallen uppvisar en grymhet som vida överstiger de vanligare formerna av kvinnomisshandel i västerlandet. Halshuggning, hängning och svält toppar listan. Kraften i de känslor som exploderar när kvinnor anses ha brutit mot anständighetens lagar saknar gränser. I vissa områden är det därför en modig upprorshandling bara att gå i skolan.

TROTS DESSA BEKLÄMMANDE RAPPORTER är Sima Samar, AIHRC:s dynamiska ordförande, fortsatt övertygad om att situationen kommer att förbättras. Den uppmärksamhet som nu riktas mot dessa brott, tillsammans med explosionen inom kommunikationsteknologin, kommer att öka medvetenheten så att dagens händelser, till skillnad från dem som tidigare tystades ner, kan lyftas fram i offentligheten och åtgärdas mer effektivt. Detta kräver emellertid en offensiv och genomgripande upplysningskampanj på landsbygden, i synnerhet bland männen, och viktigast av allt är det att en större del av landsbygdsbefolkningen får utbildning.

En viktig målgrupp är de konservativa familjer som inte stödjer våldet, men ser det som onödigt riskabelt att skicka sina döttrar till skolan när de ändå anser att flickornas plats är i hemmet. De familjerna behöver komma till insikt om att skolgång för flickor, även om de stannar i hemmet, är något som ökar hela familjens välbefinnande på flera olika sätt. Men för att sprida den insikten är det nödvändigt att tänka kreativt och gå utanför det formella skolsystemet.

NÄR TALIBANERNA KOM TILL MAKTEN i Kabul i september 1996 stängdes de flesta flickskolorna, och det hemliga nätverket av underjordiska skolor hade svårt att nå upp till en grundläggande kvalitetsnivå. Så störtades talibanregimen i november 2001, och i mars 2002 inleddes en stor kampanj under parollen ”Tillbaka till skolan,” där tyngdpunkten låg på att få i gång lågstadieskolorna

»» *Bristen på långsiktighet och hållbarhet i samhällsplaneringen har hämmat utvecklingen på alla områden i många år. De utvecklingsprogram som får fortsätta visar på ett imponerande sätt hur effektivt det kan vara med kreativitet och nytänkande.*

Nancy Hatch Dupree

igen. Men eftersom utbildningsministeriet beslöt att barn över nio års ålder inte fick börja i första klass, blev pojkar och flickor mellan tio och arton år hängande i luften utan något större hopp om att någonsin få en utbildning.

FÖR ATT LÖSA DET PROBLEMET inleddes en rad uppfinningsrika biståndsprogram, bland annat ett antal projekt med intensivstudier för att hjälpa de överåriga eleverna att läsa in årskurserna 1–6. De eleverna läste in två årskurser per år genom längre skoldagar, fler skoldagar i veckan och kortare lov. Klassernas storlek begränsades till 25–30 elever för ett bättre samspel mellan elev och lärare. Många av dessa elever fortsatte sedan med att läsa in årskurs 6–12, vilket öppnade möjligheter att läsa vidare. Intensivkurserna innehöll bland annat administration, bokföring och annat som efterfrågades på arbetsmarknaden. Utanför skolsystemet finns det också framgångsrika projekt som har ännu mer att erbjuda elever på högre nivå. I Herat finns det till exempel ett IT-företag som under ledning av en afghansk kvinna utvecklar programvara för myndigheter, högskolor och utländska organisationer. Där får kvinnor tillgång till datorer och därmed till internet, som har över en miljon användare i Afghanistan, enligt Internationella Valutafondens siffror för 2010.

SNABBKURSERNA FÖR ÄLDRE BARN och ungdomar organiserades av etablerade afghanska organisationer med lång erfarenhet av fältarbete bland afghanska flyktingar i Pakistan. Först inledde de en dialog med den berörda lokalbefolkningen för att försäkra sig om att även flickorna skulle få ta del av utbildningen. När beslutet väl hade förankrats ordnade man skollokaler som var inrymda i bostäder eller moskéer enligt invånarnas egna önskemål, och undervisningen skedde under övervakning – eller till och med ledning – av lokala styrelser, vilket lugnade även de mest konservativa medborgarnas farhågor. Tusentals pojkar och flickor med

vitt skilda bakgrunder fick skolutbildning på detta sätt, även unga kvinnor som hunnit gifta sig och få barn. Men det var inte lätt att hitta lärare som var beredda att lägga ner så mycket kraft och arbetstid, och därför blev fortbildning för lärare ett viktigt inslag.

Många av de här utbildningarna upphörde, föga förvånande, när de inte längre fick ekonomiskt stöd. Bristen på långsiktighet och hållbarhet i samhällsplaneringen har hämmat utvecklingen på alla områden i många år. De utvecklingsprogram som får fortsätta visar på ett imponerande sätt hur effektivt det kan vara med kreativitet och nytänkande. En högre utbildningsnivå hos befolkningen på landsbygden kommer att öka möjligheterna till fred, enighet och välstånd.

OM SAMHÄLLSPLANERARNA PÅ NATIONELL NIVÅ kunde fatta vilken enorm resurs en utbildad landsbygdsbefolkning skulle utgöra, så skulle de sätta in omfattande och samordnade satsningar på landsbygdens utveckling. Med ett brett utbud av arbetstillfällen på landsbygden skulle de som nyligen fått utbildning inte behöva söka sig till de överbefolkade städerna. På så sätt kunde man motverka det växande hotet från missnöjda ungdomar och framför allt sätta punkt för de gångna årens misslyckanden. Tyvärr är detta till stor del önsketänkande, eftersom utvecklingsstrategerna ännu inte har fått upp ögonen för värdet av en omfattande satsning på regional utveckling. Men vi får aldrig ge upp hoppet. •

Nancy Hatch Dupree